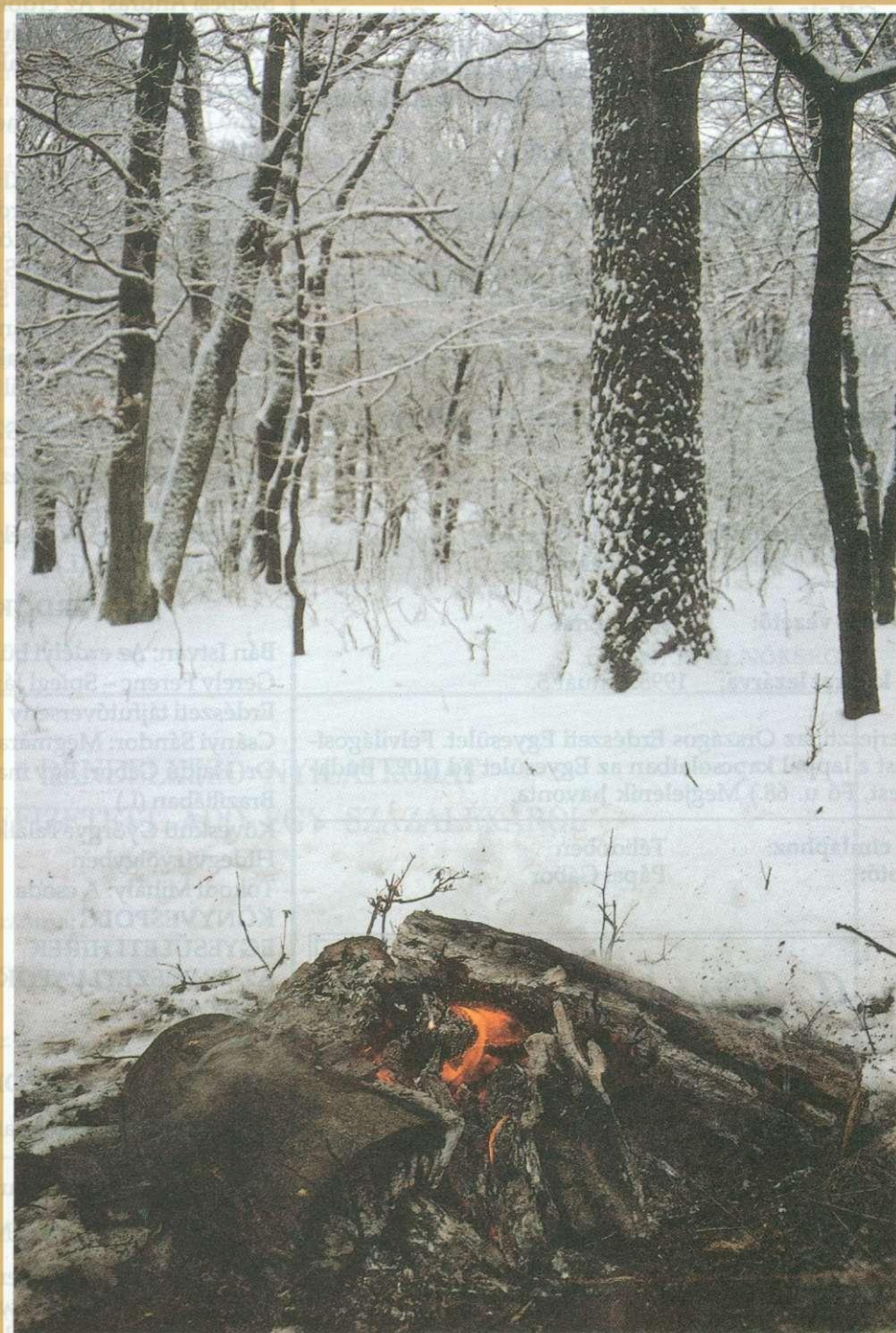

ERDÉSZETI LAPOK

AZ ORSZÁGOS ERDÉSZETI EGYESÜLET LAPJA

ALAPÍTVÁ:
1862-BEN

Főszerkesztő:
PÁPAI GÁBOR

1998. JANUÁR

CXXXIII. évfolyam

Erdészeti Lapok

Az Országos Erdészeti Egyesület
folyóirata
CXXXIII. évfolyam 1. szám
(január)

A Szerkesztőbizottság tagjai: Apatóczy István,
dr. Balázs István, dr. Bartha Dénes, Gencsi Zoltán,
dr. Gőbölös Antal, Kertész József, Kovács Gábor, Mi-
zik András, Pintér Ottó, Pápai Gábor (a bizottság el-
nöke), Sántha Antal, dr. Szendrői László, dr. Szikra
Dezső, dr. Szodfridt István, Varga Béla, Vaski László

FŐSZERKESZTŐ: PÁPAI GÁBOR

TERVEZŐSZERKESZTŐ: SÁGI MARGIT

Kiadó: Országos Erdészeti Egyesület
1027 Budapest, Fő u. 68.

Felelős kiadó: Dr. Szikra Dezső

Szerkesztőség: 1027 Budapest, Fő u. 68.
Telefon/fax: 201-7737
Mobil: 06-30-715-255

Nyomdai munkák: Csathó és Társa
Nyomdaipari Kft.
Eger

Felelős vezető: Csathó Emil

A kézirat lezárva: 1998. január 5.

Terjeszti: az Országos Erdészeti Egyesület. Felvilágosítást a lappal kapcsolatban az Egyesület ad (1027 Budapest, Fő u. 68.) Megjelenik havonta.

A címlaphoz: Téliidőben
Fotó: Pápai Gábor

*Az Országos Erdészeti
Egyesület Elnöksége
és az Erdészeti Lapok
Szerkesztősége
ezúton köszöni meg az
újévi jókívánásokat.*

TARTALOM

ERDÉSZETI POLITIKA

Dauner Márton: Tájékoztató az 1996. évi erdőállomány-gazdálkodásról	1
Bartha Pál: Célirányos szakember-támogatás mint a magánerdő-gazdálkodás működőképességének alapfeltétele	4
Dr. Somogyi Zoltán: Gyorsuló fanövekedési trendek Európában I.	6
Szepesi András: Az erdők állapota Európában	8
Dr. Balázs István: Haladunk az európai integráció felé (avagy valóban ezek az első lépések?)	11
Bánó László: A fejlődésnek semmi sem szabhat határ	12
Julia Hayley: A Római Klub 1968-as alapítása óta elért eredményekről kérdeztük Diez Hochleitnert, a Klub elnökét	14
ERDÉSZETI KUTATÁS	
Kézdy Pál – dr. Bordács Sándor: Az olasz tölgy ökológiai szerepe és jelentősége	15
Dr. Horváth Gyula: A bakonyi bükkösök korfüggvényű álgesztváltozása...	18

TERMÉSZETVÉDELEM

Dauner Márton: Erdőgazdálkodás – természetvédelem	20
Dr. Bartha Dénes: Veszélyeztetett erdőtársulásaink (I.)	23

ERDŐKERÜLŐBEN

Bán István: Az erdélyi bükkösök gyöngyszeme	24
Gerely Ferenc – Spiegl János: Az V. Európai Erdészeti tájfutóverseny	25
Csányi Sándor: Megmaradni magyarnak	26
Dr. Hajdú Gábor: Egy magánbirtokosnál Brazíliában (I.)	27
Köveskúti György: Találkozó – a Hidegvízvölgyben	28
Tokodi Mihály: A csoda	29
KÖNYVESPOLC	30
EGYESÜLETI HÍREK	32
AZ ERDÉSZETI LAPOK 1997. ÉVI TARTALMA	I-IV.

CONTENTS

Dr. Z. Somogyi: Accelerating growth trend of European forests	6
A. Szepesi: Health of European forests	8

INHALT

Dr. Z. Somogyi: Den Trende für sich beschleunigende Baumwuchs in Europa	6
A. Szepesi: Waldzustand in Europa	8

ORSZÁGOS ERDÉSZETI EGYESÜLET

UNGARISCHER FORSTVEREIN
ASSOCIATION FORESTIERE HONGROISE
HUNGARIAN FORESTRY ASSOCIATION

KEDVES TAGTÁRSAK! TISZTELT TÁMOGATÓINK!

A „személyi jövedelemadó meghatározott részének az adózó rendelkezése szerinti közcélú felhasználásáról” szóló 1996. évi CXXVI. törvény tette lehetővé, hogy már az elmúlt évben is személyi jövedelemadónk 1%-át például Egyesületünk támogatására fordíthassuk.

Az Önök által az Országos Erdészeti Egyesület javára 1997-ben felajánlott 1,198,366 Ft felhasználásáról az Elnökség a január 13-i ülésén döntött.

A határozat értelmében a fenti összeg harmadát az egyesületi könyvtár számítógépes nyilvántartás elkészítésének megkezdésére, harmadát az egyesület (erdészeti) emlékhelyek (szobrok, emléktáblák, síremlékek stb.) összeírására, állapotuk felmérésére, lehetőségektől függő felújításuk ütemezésére, illetve felújításukra – (elsőként az Egyesületet 30 éven át főtítkárként szolgáló Bund Károly síremlékét újítjuk fel a Farkasréti temetőben) – harmadát pedig a kiemelkedő egyesületi munkát végzett, végző rászoruló nyugdíjas tagtársaink támogatására fordítjuk.

Az elmúlt évi felajánlások nyomán köszönetünk ismételt kinyilvánításakor kérjük Önöket, hogy ez évben is tiszteljék meg támogatásukkal az Országos Erdészeti Egyesületet.

Egyúttal kérjük, hogy a helyi csoportok titkárain keresztül tegyenek javaslatokat a majdan beérkező összeg működési célú felhasználására.

Ha Egyesületünket kívánják támogatni, kérjük az alábbi rendelkező nyilatkozat kitöltését és az alábbiak figyelembevételét:

- A rendelkező nyilatkozatot kivágva tegyék egy szabványméretű borítékba.
- A lezárt borítékot az 1997. évről szóló személyi jövedelemadó bevallásával együtt, azzal egy borítékban küldjék meg az adóhivatalnak.

Ha az Önök 1997. évi személyi jövedelemadóját a munkáltatójuk számolja el, akkor a nyilatkozatokat tartalmazó lezárt, a szükséges adatokat tartalmazó borítékot 1998. március 25-ig a munkáltatójuknak adják át, aki azt az elszámolásáról szóló adatszolgáltatással együtt továbbítja az adóhivatalnak. *Ebben az esetben a borítékot a ragasztott felületére átnyúlóan saját kezűleg írják alá.*

A nyilatkozatuk csak akkor érvényes, ha az 1 százalék legalább a 100 forintot eléri.

AZ OEE ELNÖKSÉGE

RENDELKEZŐ NYILATKOZAT A BEFIZETETT ADÓ EGY SZÁZALÉKÁRÓL

A kedvezményezett adószáma:

1 9 8 1 5 3 0 5 — 2 — 4 1

A kedvezményezett neve:

(Ennek kitöltése nem kötelező.)

ORSZÁGOS ERDÉSZETI EGYESÜLET

TUDNIVALÓK

Ezt a nyilatkozatot tegye egy olyan postai szabvány méretű borítékba, amely e lap méretét csak annyiban haladja meg, hogy abba a nyilatkozat elhelyezhető legyen.

FONTOS!

Ahhoz, hogy a rendelkezése teljesíthető legyen, a nyilatkozaton a kedvezményezett adószámát, a borítékon az ÖN NEVÉT, LAKCÍMÉT ÉS AZ ADÓAZONOSÍTÓ JELÉT pontosan tüntesse fel.

Tájékoztató az 1996. évi erdőállomány-gazdálkodásról

Az erdőállomány-gazdálkodásról szóló jelentés rövidített összefoglalója

Az erdőfelügyelőségek évi beszámoló jelentéseinek az OMMI adatszolgáltatásának, valamint az Országos Erdészeti Adattár információinak felhasználásával huzamosabb időszak óta, azonos szakmai szempontok szerint a fenti feladatok és célok teljesítése érdekében elkészült az erdőállomány-gazdálkodás részletes értékelése, melyből az alábbi főbb adatok és megállapítások emelhetők ki.

	1995. év	1996. év
Faállománnyal borított terület	1 719 699 ha	1 735 934 ha
Erdeink élőfakészlete	308,7 millió br. m ³	314,7 millió br. m ³
A megtermelt kiültethető csemete	200 millió db	200 millió db
Az első kivitelű erdőfelújítás területe	15 784 ha	16 844 ha
A befejezett erdőfelújítás területe	20 484 ha	19 385 ha
A kötelezettség alá vont halmozott terület	120 067 ha	116 716 ha
Az erdősítési hátralék	14 364 ha	17 924 ha
Az első kivitelű erdőtelepítés területe	4 180 ha	6 610 ha
A befejezett erdőtelepítés területe	6 265 ha	5 498 ha
Az erdőtelepítési hátralék	2 976 ha	2 994 ha
A fakitermelés	6 049 000 m ³	6 604 000 m ³
A fakitermelés az éves erdőtervi lehetőség %-ában	74,0 %	79 %

Az erdők egészségének az elmúlt időszakban észlelt folyamatos állapotromlása lassulni látszik, stagnálás, illetve enyhe javulás prognosztizálható. A biotikus és abiotikus károk nagysága azonban továbbra is jelentős, melynek megfékezése, felszámolása a gazdálkodó elemi érdeke, de tulajdonostól függetlenül továbbra is jelentős állami szerepvállalást, támogatást igényel.

A biológiai alapokkal való gazdálkodás (magtermelő állományok, anyatelepek, plantázsok) színvonalának folyamatos csökkenése tapasztalható, elsősorban pénzügyi támogatási feltételek romlása, illetve hiánya miatt, ennek ellenére a szaporítóanyag-ellátottság biztosított.

Az erdőfelújítás pénzügyi támogatása (mely alapvetően gazdálkodók befizetéséből táplálkozik) 1996-ban mintegy 2,75 Mrd Ft volt, melynek meghatározó része normatív módon került vissza a gazdálkodókhoz.

Erdőállományra vonatkozó adatok Területi adatok, változások

Erdőgazdálkodók	1994. XII. 31.		1995. XII. 31.		1996. XII. 31.	
	ha	%	ha	%	ha	%
Állami erdőgazdaságok (rt.)	949 072	55,4	908 377	52,8	896 355	51,6
Egyéb erdőgazdaságok (rt.)	68 826	4,0	53 509	3,1	55 242	3,2
Állami gazdaságok (Mg. rt.)			25 695	1,5	22 076	1,3
Vízügyi igazgatóságok			10 432	0,6	11 004	0,6
Egyéb állami erdők			43 069	2,5	46 936	2,7
Termelőszövetkezetek			190 161	11,1	176 377	10,2
Erdőbirtokos és magántulajdon			103 581	6,0	153 087	8,8
Közösségi tulajdonú			8 531	0,5	7 958	0,5
Társulás előtt álló			66 790	3,9	133 165	7,7
Rendezetlen tulajdonú			309 554	18,0	233 734	13,4
Egyéb erdő összesen	695 036	40,6				
Összesen	1 712 934	100,0	1 719 699	100,0	1 735 934	110,0

A költségvetési támogatás 1/3-ával csökkent a jelentősen növekvő, általában közcélúságra hivatkozó támogatási igények ellenére.

Rendeltetések szerinti összetétel

Tulajdonforma	Gazdasági	Védelmi	Közjóléti	Egyéb
	%			
Állami erdő	77,9	14,6	3,0	4,5
Közösségi erdő	21,0	38,6	25,8	14,5
Magánerdő	83,0	15,1	1,1	0,7
Rendezetlen	81,7	16,5	1,2	0,7
Összesen	79,3	15,1	2,4	3,2

Erdeink egészségi állapota

Az erdők egészségi állapotának felmérése az Állami Erdészeti Szolgálat által működtetett, az erdővédelem komplex megfigyelő rendszere alapján történt.

1996-ban 1126 mintaponton 24 038 mintafa került minősítésre.

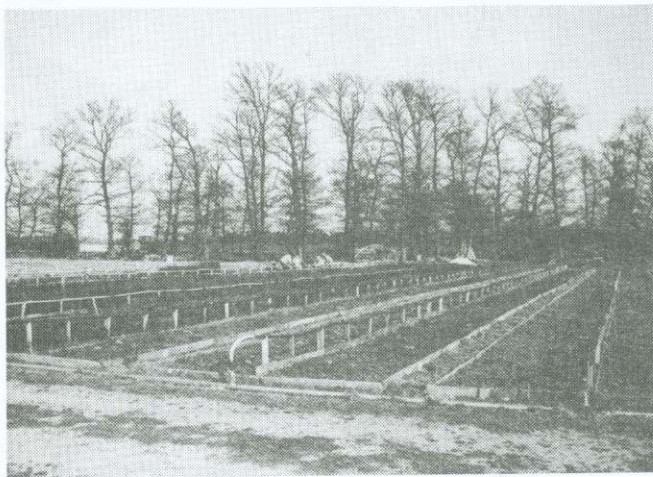
Az *összes lombkárosítás* (az adott termőhelyen ideálisnak tartott lombkoronához viszonyított teljes asszimiláló felület vesztesége) alapján a minősített fák 35,8%-a került a tünetmentes kategóriába, 39,1% a gyengén károsodott, vagy nemzetközi terminológiával veszélyeztetett 19,4% a közepesen károsodott, 2,9% az erősen károsodott fák aránya. A fennmaradó 2,8% a frissen elpusztult vagy már korábban elhalt, de még lábbon álló fák együttes értéke.

1996-ban a csapadékviszonyoknak köszönhetően látszólag kedvezőbb összképet mutató erdők egészségi állapota a levélvesztés felvétele alapján az elmúlt évhez képest nem változott. Továbbra is a tölgyek és az akác levélvesztése a legmagasabb, a stabilan egészséges bükk mellett a feketefenyő, gyertyán és az egyéb lágylomb fajok csoportja bizonyult a legegészségesebbnek.

Folyamatban lévő erdősítésekben keletkezett károk

Megnevezés	Minőségi kár		Mennyiségi kár	
	1996	1995	1996	1995
Vadkár	6461,2	6024,3	504,8	509,7
Aszálykár	152,9	399,4	870,6	2200,5
Egyéb elemi kár	250,4	826,1	442,4	246,3
Tűzkár	82,8	53,6	200,6	265,0
Rovarkár	77,4	116,1	259,1	413,8
Egyéb kár	745,7	1133,1	1212,4	1742,2

Szaporítóanyag-gazdálkodás

Csemetetermelés megoszlása szektoronként

	EG Rt.		ÁG Rt. + EÁLL		Szövetkezetek		Társas vállalkozások		Magántermelők		Összesen	
	Terület	Csemete	Terület	Csemete	Terület	Csemete	Terület	Csemete	Terület	Csemete	Terület	Csemete
	ha	mill. db	ha	mill. db	ha	mill. db	ha	mill. db	ha	mill. db	ha	mill. db
1996. év	1971	160	86	—	216	15	874	21	868	118	4015	314
%	49	51	2	—	5	5	22	7	22	37	100	100
db/br. ha	81 000		—		70 000		24 000		136 000		78 000	

Erdőfelújítás

Az 1996. naptári évben 18 969 ha erdőfelújítási kötelezettség keletkezett. A megelőző tíz év 19 237 ha-os éves átlagánál 268 ha-ral kevesebb, míg az előző évhez viszonyítva 2703 ha-ral több. Az erdőfelújítás és erdőfelújítást pótló telepítés első kivételének tenyésztési éves teljesítése 17 106 ha, amely a keletkezett kötelezettség 90%-a. Az előző 10 év – részben erdőfelújítást pótló telepítés adatai nélkül – 20 410 ha-os évi átlagos teljesítés figyelembe vételével 3304 ha-ral kevesebb, míg az előző évhez képest 1038 ha növekedés realizálható.

Figyelemre méltó tény az, hogy míg az ÁPV Rt. erdőgazdasági rt.-ainál a keletkezett kötelezettség a bázisévhez képest csak 155 ha-ral, addig az Egyéb gazdálkodóknál 2618 ha-ral tovább növekedett. Ez egyértelműen bizonyítja, hogy ebben a szektorban a felújítási gondok egyre súlyosabbakká válnak.

A **befejezett erdőfelújítások** és az erdőfelújítást pótló telepítések fafajcsoportok szerinti alakulása:

Megnevezés	1994		1995		1996	
	ha	%	ha	%	ha	%
Tölgy	2938	15	3041	14	3097	15
Cser és egyéb keménylombos	1749	9	2000	9	2135	10
Bükk	477	2	452	2	526	3
Akác	8158	40	8733	41	8400	42
Nemes nyár és fehér fűz	3592	18	3175	15	2717	14
Hazai nyár és egyéb lágylombos	1542	8	1847	9	1495	7
Erdeifenyő	756	4	852	4	712	4
Feketeftenyő	540	2	778	4	656	3
Luc- és egyéb fenyő	439	2	382	2	487	2
Összesen	20 191	100	21 260	100	20 225	100

Összefoglalva megállapítható:

1. 1996. évben az erdőfelújítások első kivitele növekedett. Az erdőgazdasági rt.-oknál 1995. évhez képest kismértékű csökkenés, míg az egyéb gazdálkodók körében jelentős növekedés tapasztalható.
2. A befejezett erdősítések területe csökkent. A csökkenés mértéke megközelíti az 1000 ha-t. Az egyensúlyi állapot eléréséhez évente 21-22 ezer ha átadását kell elérni.
3. A felújítás alatt álló állományok sikeressége növekedett, 1995. évben 77%. A javulás az évek óta tartó kedvezőtlen klimatikus viszonyok részleges megszűnésével és a gazdálkodók javuló munkájával magyarázható.
4. A természetes magról befejezett erdősítések aránya a kívánatosnál alacsonyabb (az 1995. évvel azonos), míg a természetes sarj mennyisége továbbra is kiugróan magas.
5. A hátralékok drasztikusan tovább növekedtek. Különösen az egyéb gazdálkodók hátralékaiban nincs változás, bár az emelkedés tendenciájában lassuló.

Az erdőfelújítás pénzügyi helyzete – erdészeti közcélú feladatok

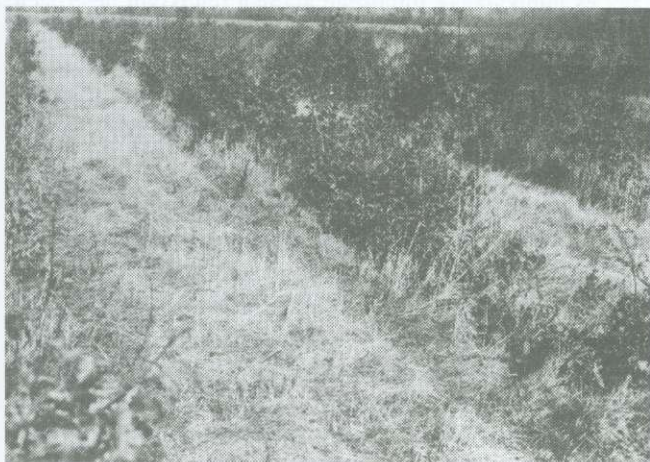
A Mezőgazdasági és Erdészeti Alap 1995. évi bruttó elszámolása:

Me.: eFt

Megnevezés	Erdőgazd.	E. állami	Szövetkez.	Lakosság	K. ktgv.szervek	Önkorm.	Összesen
Erdőfenntart. járulék	1 621 722,4	45 503,9	253 692,8	128 188,1	7 295,9	3 690,2	2 060 093,3
Szankció, bírság	39 817,9	13 725,5	33 166,8	10 075,1	1 000,5	2 962,8	100 748,6
Befizetés összesen	1 661 439,3	59 229,4	286 859,6	138 263,2	8 296,4	6 653,0	2 160 841,9
E.felújítás	1 720 704,0	92 815,1	359 659,4	56 738,7	4 964,7	4 389,4	2 239 271,3
Ef. pótló tel.	9 777,9	6 721,5	31 803,2	851,7	1 172,5	603,5	50 930,3
Egyéb támogatás	252 644,2	23 394,7	28 258,1	2 035,8	22 853,3	228,0	329 414,1
Támogatás összes	1 983 126,1	122 931,3	419 720,7	59 626,2	28 990,5	5 220,9	2 619 615,7

A közjóléti beruházásokra fordított összeg a növekvő igények ellenére az előző évinek mintegy felére csökkent. Fontos szempont a korábbi években már megkezdett munkák mielőbbi befejezése.

Erdőtelepítés

Erdőgazdálkodó szektoronként az erdőtelepítés területi megoszlása:

Szektor	Terület (ha)
ÁV Rt. erdőgazdasági rt.-k	347
MH erdőgazdasági rt.-k	15
Egyéb erdőgazdálkodók	6248
Összesen	6610

Az erdőtelepítések első kivitelű és befejezett erdősítéseinek célállomány arányai:

	Tölgy	Cser és EKL	Akác	Nemes nyár	Hazai nyár	Fenyő	Össz.
Első kivitelben %	11	10	42	26	5	6	100
Befejezettben %	12	3	35	29	7	14	100

Fakitermelés

Időszak	Fakitermeléssel érintett összes terület		Kitermelt bruttó fatérfogat	
	ezer ha	erdőterv %-ában	ezer m ³	erdőterv %-ában
1981–85. évek átlaga	105	93	8010	100
1986–90. évek átlaga	105	97	8021	97
1991. évi tény	102	98	7255	87
1992. évi tény	87	83	6590	79
1993. évi tény	78	72	5724	70
1994. évi tény	77	71	5717	69
1995. évi tény	81	74	6049	74
1996. évi tény	85	77	6604	80

A fakitermelési besorolások az erdőtervi előírások figyelembevételével, a lehetőségek jelentős kihasználatlanságával történtek.

A jelölések elfogadhatók, azonban a szakszerű nevelővágások érdekében – erdőfelügyelői előírás mellett – a korábbiaknál nagyobb területen végzendők.

A fakitermelések szakszerűsége változó. A vállalkozók és az új tulajdonosok munkavégzése némileg javult, azonban egyes körzetekben még jelentős hiányosságok tapasztalhatók.

Továbbra sem megoldott a fenyőüszítésekben, törzskiválasztó gyérítésekben maradó fenyőgally helyzete a tűzveszély és a rovar-kártevők elszaporodása miatt.

Az egészségügyi termelés mennyisége növekedett, az össz. fakitermelés 11%-a. Állománykárosodás jelensége valamennyi fafajnál megtalálható.

Az egyéb gazdálkodók körében nem csökkent az engedély nélküli végrehajtott fakitermelések száma. Egyes körzetekben továbbra is jelentős mértékű a falopás nagysága.

Összefoglalás

Az 1996. évi erdőállomány-gazdálkodás összesített adatai alapján elmondható, hogy az erdőgazdálkodás szakszerűsége, a természeti erőforrások természetkímélő kihasználása nem kielégítő.

Az ország erdőállapota az erdőterület és az élőfakészlet növekedésével javult, az erdők egészségi állapotának romló folyamata lelassult, bizonyos élőhelyeken, ill. állománytípusokban javult. Az erdőtelepítések területe növekedett.

A gazdálkodást, állami erdőben a visszafogott, a lehetőségek alatt maradó fahasználati és intenzív erdőfelújítási tevékenység jellemezte, míg a magánerdő-gazdálkodásban a fahasználatok jelentős emelkedése (amely így is a tulajdoni rendezetlenség miatt erősen a lehetőségeken belül maradt) a felújítási munkák elmaradása, a folyamatos erdők további romlása, a hátralékok növelése jellemezte.

E két meghatározó tulajdonformában történő gazdálkodás erdőjeként több befejezett erdő került átadásra, mint amennyi erdőfelújítási kötelezettség keletkezett, de az első kivitel keletkezett kötelezettség alatt maradt. Szakmailag erősen kifogásolható a természetes felújítás, illetve a sarjaztatás aránya.

Az erdővagyon megőrzése és fejlesztése érdekében elő kell segíteni és gyorsítani kell az új tulajdonosok birtokba juttatását, a gazdálkodás beindítását.

DAUNER MÁRTON